

Olga Hillebrandová, Každodenní život na panovnických dvorech v Praze a Londýně na sklonku 14. století. Bakalářská práce. Praha, FHS UK 2010, 66 s., 10 obrazových příloh.

posudek vedoucího bakalářské práce

Předložená bakalářská práce Olgy Hillebrandové je pokusem o srovnání dvou panovnických dvorů v Praze a Londýně v období anglo-říšské koalice v 80. a 90. letech 14. století. Zájem autorky o toto téma vznikl v mém kurzu Čechy a Anglie. Jedná se o téma obtížné a v české literatuře dosud málo zpracované, jak na to již svého času upozornil František Kavka. V úvodu autorka nastiňuje vývoj česko-anglických vztahů ve 14. století, pokouší se definovat pojmy dvůr a rezidenční město a stručně načrtává charakteristiku obou měst, hlavní pozornost pak věnuje situaci na panovnických dvorech, kterou detailněji rozebírá na příkladu zásobování a stravování. Autorčina výchozí teze o propojení životního stylu na královských dvorech západní a střední Evropy na konci 14. století se opírá o poměrně dobrou znalost sekundární literatury. Ocenit je třeba práci s cizojazyčnými texty a snahu vyrovnat se s komplikovanou terminologií jednotlivých dvorských úřadů (s. 54-56). Za přínos považuji rovněž pokus o vytvoření tří modelů panovnických dvorů (s. 58-60) – pražského užšího dvora Karla IV. (podle Františka Kavky) a dvou londýnských užších panovnických dvorů (podle normativních pramenů z let 1135-1136 a 1318).

I když autorka vynaložila na zpracování značné úsilí, práci psala se zájmem a pravidelně ji se mnou konzultovala, na celkovém výsledku se bohužel podepsalo nedostatečné teoretické promyšlení a strukturování textu a také chvat a časová tíseň, v níž práce vznikala. Hned v úvodu postrádám formulaci konkrétních dílčích otázek týkajících se fungování obou dvorů, jež by autorce pomohly stěžejní část práce (3. kapitola) přehledněji rozčlenit a důsledněji analyzovat. Shody a rozdíly mezi jmenovanými dvory by lépe vynikly, pokud by se jejich sledování omezilo na několik konkrétních charakteristických příkladů, místo snahy postihnout téma v celé šíři, neboť jen tak se autorka mohla vyhnout nebezpečí, že se v něm utopí. Naproti tomu neznalost latiny, jež autorku omezovala v přístupu k citovaným editovaným pramenům a nutila ji přebírat interpretace sekundární literatury, nepovažuji u bakalářské práce za tak zásadní problém.

Text trpí řadou nejasností, opomenutí a chyb v obsahové rovině. Především není zcela zřetelné, které rezidence Richard II. a Václav IV. a jejich manželky užívali. Místo pozornosti, kterou bylo třeba z hlediska vymezeného tématu primárně věnovat dvorům Václava IV. a v té souvislosti i širším otázkám o důvodech změny sídel Karla IV. a jeho syna (zmíněn není ani

městský palác na Starém Městě pražském, ani Točnický či Žebrák), se autorka z větší části omezila jen na charakteristiku dvora Václavova otce, zatímco citovanou studii Ivana Hlaváčka K organizaci státního správního systému Václava IV. uplatnila jen velmi okrajově. Opomenuta zůstala i další podstatná okolnost: zatímco v Čechách sídlili panovník a arcibiskup na stejném místě, centrální sídla hlav světské a duchovní moci v Anglii byla oddělená a je tomu tak ostatně i dnes (Londýn – Canterbury). Není jasné, zda si je toho autorka vědoma, neboť neobratná formulace na s. 17 implikuje představu, jako by Londýn byl sídlem arcibiskupa. Podobně nejasné je i rozlišení mezi dvorskými a zemskými úřady v Čechách. Bez bližšího vysvětlení ponechala autorka rovněž svou tezi o příčinách rozdílu ve velikosti královských domácností, jež údajně spatřuje v odlišném způsobu cestování panovníků obou zemí (s. 49). Velmi opatrně je nutno pracovat s tak nestabilní veličinou, jakou jsou odhady počtu obyvatel středověkých měst. Platí zásada, že údaje novější literatury mají přednost před staršími. Ve světle střízlivějších odhadů Františka Šmahela se dnes Čarkův údaj o 20 000 obyvatelích Londýna ve 14. století, jehož se autorka přidržuje (s. 18), jeví jako neudržitelný. Podle těchto dat by Praha nejen rozlohou, ale i počtem obyvatel byla větší než Londýn, což je v rozporu se současným stavem poznání.

Značná obtížnost zvoleného tématu spočívá v metodologické oblasti, neboť bylo třeba vyrovnat se s nástrahami komparativní metody. Autorka na mnoha místech narážela, jak na to sama upozorňuje, na rozdílnou úroveň zpracování tématu v české a anglické odborné literatuře, odrážející odlišný stav pramenné základny v obou zemích. Tento problém však nikde samostatně neřeší, a tak se místy nemohla vyvarovat nebezpečí srovnávání nesrovnatelných dat. Příklad za všechny: na s. 47-48 vypočítává skladbu potravin na obou dvorech, zároveň však uvádí i údaje o množství na londýnském dvoře, které pro pražský dvůr neznáme. Z těchto dat nelze jednoduše vyvozovat, že situace byla obdobná, zvláště pokud autorka sama uvádí, že londýnský dvůr byl několikanásobně větší než pražský (s. 27, 49). Na jiných místech zase není zřejmé, co autorka s čím porovnává, když uvádí, že „náklady byly dvakrát až třikrát vyšší“ (s. 43). Metodologická bezradnost však vede autorku častěji k tomu, že na komparaci rezignuje a spokojí se s odděleným popisem obou dvorů. Ve světle těchto skutečností se zdá, že by bylo smysluplnější sledovat na základě literatury oba panovnické dvory současně podle předem vytyčených okruhů (struktura kanceláře, soudu, ozbrojených složek, kuchyně atd.) s dílčími podotázkami o každodenním provozu, počtu úředníků a personálu, jejich vazbách k panovníkovi a podobně, jak se o to aspoň částečně pokusila v kapitole věnované otázkám zásobování a stravování. Ani zde však nešla dostatečně do hloubky a nechala stranou úvahy o stolovacích zvycích či o sociálním statutu strážníků u

jednotlivých stolů. I kdyby na ně nenalezla v literatuře odpověď, bylo vhodné si takové otázky položit a nezůstávat jen u všeobecných konstatování. Pozitivně naproti tomu hodnotím autorčin pokus o srovnání mezd vybraných dvorských úředníků, umístěný poněkud nelogicky do závěru práce (s. 50-51).

Další připomínka se týká práce s prameny a literaturou. Na řadu titulů uváděných v seznamu se v textu samotném neodkazuje, což může vést k vcelku oprávněným pochybnostem, zda je autorka vůbec četla. Nápadné je to zvláště ve stěžejní 3. kapitole, která je postavena víceméně jen na dvou monografiích (František Kavka, *Život na dvoře Karla IV.* a Chris Given-Wilson, *The Royal Household*).

Pokus o vytvoření modelů fungování jednotlivých dvorů lze jako nápad bezpochyby přivítat. Chybí však uvedené zdroje, na jejichž základě byly modely sestaveny, a při prvním podrobnějším zkoumání vyjde najevo i řada dalších nesrovnalostí. V první řadě je třeba si položit otázku, kterou autorka nikde neřeší, co z užšího dvora Karla IV. přetrvalo na dvoře Václava IV. a co se naopak změnilo, stejně jako je-li vůbec možné použít normativní prameny z 12. a počátku 14. století k rekonstrukci dvora Richarda II., a pokud ano, tak proč. Zdůrazňuje-li autorka na několika místech, že organizační struktura dvorů byla podobná, pak zarazí, proč v modelu dvora Karla IV. chybí soudce či strážce pokladny. Další nedostatky, jakými jsou nepřesné citace, gramatické chyby, překlepy či nevhodné užívání historického prézentu, považuji ve světle předchozích výtek za naprosto marginální.

Na zásadní otázku dílčích specifik jednotlivých dvorů Hillebrandová nepřináší jasnější odpověď a spokojí se s obecným tvrzením, že situace byla obdobná. Bez přesnější formulace cílů a otázek nebylo ani možné k jinému závěru dospět. Práci bezesporu uškodilo, že si autorka nevytvořila dostatečný časový prostor k tomu, aby mohla text z odstupu znovu posoudit a revidovat.

S přihlédnutím k obtížnosti zvoleného tématu a ke všem uvedeným kladům i záporům doporučuji hodnotit předloženou práci Olgy Hillebrandové známkou dobře.